

què només s'hi pot entrar posant-se en aquesta forma.

Geniculat, geniculació: derivats savis del diminutiu clàssic *geniculum*.

Juvenill, recollit per Masclans (*Noms de les Planes*, 115) com a nom del jonquillo (*Narcissus jonquilla*); tinc nota incompleta (que no puc completar) d'haver-ne trobat variants *jonivell* (i *genivell*); encara que sembli un nom paral·lel de *jonquillo* [$<$ cast. *junquillo*, 1607-16, d'on són també manlevats fr. *jonquille*, 1596, i it. *giunchiglia*], ni un diminutiu romànic de *JUNCUS* (ni *JUNCEUS*), ni un **JUNCELLUS* suposat, no podrien explicar *-vell*. Potser és un derivat de *GENU* o de *GENUCULUM* amb el sentit de 'tija geniculada', o potser s'hi encreuaren les dues arrels: un **GENUCELLUM* diminutiu de *GENUCULUM* $>$ *gino(z)ell* i metàtesi de **gino(v)ell* $>$ *jonivell*? O potser forma mossàrab provenint del ll. *GENUALIA* ($>$ mossàr. *-uäylä* $>$ cat. *-oell(e)*), que es troba des d'Ovidi amb el sentit de 'l·ligams del genoll', 'genolleres o l·ligames', i es potgué també aplicar a objectes geniculats.

A propòsit d'això diré que el cast. *cenojil* 'l·ligacama' [documentat des de 1665, *DECH*, s. v. *HINOJO* II, en un autor provenint de Mèxic, variant *inojil* en Nebrija, avui usat encara en un poble de la prov. de Cuenca on en fabriquen fins ara amb aquest nom], la *c-* del qual no ha estat mai ben explicada, em sembla ara resultat mossàrab andalús del seu sinònim llatí *GENUALIA*, canviat pel mossàrab en **ženoälä*, d'on després (sota la influència de *ženofo* 'genoll') **ženoälä*, dissim. *ženožälä*, nova dissim. *ženožälä* i amb imela *ženožife* $>$ *zenojil*.

CPT.: *Genuflexió* [Belv.], pres del ll. *genu flexio* 'flexió de genoll' (*genu* genitiu): «al P. Val. la *genuflexió* inconscientment castellanitzada minva de dia en dia», Joan Fuster (*Refls. Crit. sobre la cultura cat.*, 35 Barcelona 1983, 310); *genuflector* [Belv.].

1 Detallant les formes que tinc anotades: *ženól* a Farrera de Pallars i pertot a Cardós, *žinól* a Tor de Vall Ferrera, *žinól* a Àreu (1932-1934); *junoy* eiv. (PzCabr.); *žunéž* a Torroella de Montgrí (1958), i (segons *BDLC* IV, 223) a Palafrugell; però dubto que sigui certa l'atribució a Figueres, on si de cas hauria estat *žunél* amb *-l*, car l'ús alt-empordanès m'és bastant familiar, i mai no me n'ha arribat notícia de tals formes *jonei*, *fonei* etc., en aquesta comarca). De la forma amb vocalisme intervertit çhi hauria ja un testimoni de c. l'any 1400: «que·l jaques li cobre quaix tot lo *goneyll*»? (Rubió i Ll., *Docs. Cult. Cat. Mig-aval* II, n.º 291). M'inclino a negar-ho, no sols perquè tanta antigor d'aqueixa forma secundària fóra xocant, sinó perquè es deu tractar de *gonell* = *gonella*, i si fos el genoll es comprendria que l'hi cobris però no que cobris quasi tot. En fi, en parlars de la franja ross. Nord hi ha una dissimilació *ž-l* $>$ *d-l* (passant per *ž-*) ben explicable: cerdà *dinoll* (*BDC* II, 53), *lu dunúl* al Capcir (Formiguera, 1960), forma que es continua en terra occitana (ací i allà, fins al Llemosí) i de la qual ja hi ha algun testimoni medieval (*denolb*, a *denolbós*, *PDPF*), i veg. *adoneyllà-s* (1383) infra.

Genovart, Genover, cognoms, no tenen certament res a veure amb el nom de *Gènova*: és a tort que *AlcM* pren seriosament l'arbitrari acudit d'un migerudit mallorquí d'anomenar *genovarts* els fills d'aquella ciutat, cosa que no s'ha usat mai ni es documenta enlloc; els dits cognoms provenen d'antics noms propis de persona; *Genover* probablement = oc. ant. *genovier*, nom del mes de gener (*JANUARIUS*, cf. fr. *janvier*), tal com *Febrer, Mars, Abril* etc. s'han usat com a antropònims: *Genovard* —si no és el mateix proveït de la terminació antropònimica *-HARD*— ha de ser un NP verament germànic (sigui *GEIWARD* dissimilat, sigui format amb *-HARD* o *-WARD* i el primer component de *Genoveva*).

Veritables derivats de *Gènova* semblen ser *cuyraces genoveses*, *clau genovesca*, *coltellina genovesca*, (*teulada*) *genovesa* (*BDC* xx, 107), *quintars genovins*, *cireres genovines*, per a coses fetes a la manera de *Gènova*: atinguem-nos-hi provisionalment, car el principi del present diccionari és prescindir de tots els derivats de noms propis, i per tant ens escאו abstenir-nos de demostrar-ho i documentar-ho i ens acontentem amb les cites d'*AlcM*. El nom de les cireres *genovines* es pronuncia *jorovines* (amb assimilació de les vocals i dissimilació consonàntica) a la comarca d'Alcoi, segons la cobla tòpica: «Benessivà i Benitaia, / pobles de cireres fines; / pa bones i *jorovines*, / Benifaquí i Al mudaina» (*SaGuarner, Misc. Fabra*, 385).

Genre, V. gendre

GENS, adv. usat en frases negatives, interrogatives, indefinides, amb el valor de 'ben poc, algun poc', 'cap cosa, en cap mesura'; prové del ll. *GENUS* 'mena, espècie, gènere', que en aquella classe de frases, en combinacions com *NON GENUS ---*, *SI GENUS ---* (seguint un substantiu, p. ex.) amb el valor de 'ni cap espècie de ---', 'si cap mena de ---', prengué aquell valor gramatical negatiu, indefinit etc., donant a entendre, per exemple, que no hi havia res d'allò o alguna vaga mena d'allò; amb paper semblant, aquest mot llatí tingué prolongament en l'oc. ant. *ges*, fr. arcaic *giens*, basc *deus*. □ 1.ª *doc.*: orígens.

45 Ja apareix en les *Homilies*: «Nostre Séiner --- no dejunà *gens* per zo que él agés peccad feit, per qué él degés fer penitència ni degés dejunar, mas per exemple o fét de nós, e per zo que nós dejunàsem» (5v21). Com a il·lustració ràpida esmento casos d'evolució paral·lela, que ens fan veure com un mot d'aquest significat es podia convertir en una eina gramatical del sentit de 'gens': «ha de conéixer que entenc nostra llengua bé, y no és *gènero* de jactància, perquè les obres ho diuen», Carles Ros (*Adages y Refranys*, 1736, p. 11); «lo que no admite *gènero* de duda es que las poesías del Cancionero General no son de Don Alonso», escrivia Pascual Gayangos c. 1870: ve a ser el mateix que dir «no admet *gens* de dubte»; *lle* en el nostre llenguatge popular pren el sentit de mena, qualitat 60 (*metall de bona lle*), doncs en comarques nòrdiques